

Andrei Mureșanu

Mihai Eminescu

Tresare miază-noaptea în inima de-aramă
A turnului de piatră. Lin stelele se-nhamă
La carul lunii blonde. Prin vămile veciei
Nici vremea nu le trece cu visele mândriei,
Nici suflete nu intră, nici suflete nu ies.
Prin aerul de noapte, puternic, rece, des,
A lunii adormite pătrund razele rare
În temnița din pieptu-mi trezind gândiri amare.
Când somnul, frate-al morții, pe lume falnic zace
Cu genele-i închise, cu visele-i de pace,
Când palida gândire prin țara morții trece,
Și moaie-n visuri de-aur aripa ei cea rece
Cu-agheasma cea dulce a lumii frunte-atinge,
Păcatele-i i-adoarme, invidia i-o stinge -
Ce ochi veghează umed? Ce suflet se frământă,
Ce suflet țipă-n doliu, ce liră jalnic cântă?...
Sunt eu!... Privesc trecutul, și-icoana lui barbară
E zugrăvită aspru d-ursita-ne amară.
Și gândul meu nu poate să rup-acea perdea,
Ce-ascunde viitorul teribil după ea.
Cântarea? Cea mai naltă și cea mai îndrăzneată
Nu e decât răsunet la vocea cea măreață
A undelor teribili, înalte, zgomotoase
A unui râu, ce nu-l vezi. - Sunt undele de timp
Ce viitoru-aduce, spre-a le mâna-n trecut.
Deși privesc înainte-mi noaptea bătrână suptă,
Și văd c-o lume nouă dintr-însa se ridică,
Dar pârghia aceea, ce desfăcând tenebre,
Ridică viitorul - puterea care toarce
Al vremii fir - aceea îmi e necunoscută.
Vai! cele întâmplare istoria le spune
Și cele viitoare și-aruncă umbra lor
În atmosfera groasă a zilei cei de azi.
De ce se-ntâmplă toate așa cum se întâmplă,
Cine mi-a spune-o oare? E plan, precugetare,
În șirul orb al vremii și-a lucrurilor lumii?
Sau oarba întâmplare fără-nțeleș și țintă
E călăuza vremii? Putut-a ca să fie
Și altfel de cum este tot ceea ce există,
Sau e un trebui rece și neînlăturat?
Și dacă trebui toate să fie-așa cum sunt,
Ce legi urmează vremea? Cu ce drept ea apasă
O gintă ca pe samă-i o alta să ridice;

E vreo dreptate-ntr-asta, sau oarbă-mparte bobii
Soarta fără-de-lege? Și dacă n-ai temeieri
Decât acele spuse de cărțile bătrâne,
Și-aceste-s dovedite că nu dau dezlegare -
Cine-mi va spune mie - dacă a ginții mele
Viață viitoare va fi mai fericită
Decât al ei trecut?
De-ar fi fost rău adesea și bine num-o dată,
Aș crede că-ntâmplarea oarbă, nevinovată
A grămădit în mersu-i, dar fără ca s-o știe,
Atâta neferice pe țara mea pustie. -
Dar nu! e-atâta minte - atâta plan de rele
S-a grămădit puternic în viața ginții mele,
Încât îmi vine-a crede că sâmburele lumii
E răul. Cartea lumii d-eternă răutate
E scrisă și-i menită.

De vei avea puterea,
Voința ca să sfarmi pe cel mai slab ca tine,
Bravură se numește. De ești închipuit,
Ne-suferind ca alții de-acea închipuire
Cu vorba să se-atingă: onoare se numește;
De vrei să-ntreci pe alții și lumii să-i impui
Persoana ta infamă: dorință-i de mărire,
La fapte mândre stimul. De ești atât de van
Să crezi că pân-și cerul ascultă a ta vorbă,
Că-i pasă dacă corpul ți-l chinuiești și mintea
Ți-o stupifici - îți zice că ești evlavios,
Ba chiar și sfânt. - Și nu sunt numai oameni
Ce îți admiră fapta, gândirea-nchipuită,
Ci te admir popoare...

Ce proastă e mulțimea,
Ea crede cum că duce a lumii soartă-n mână,
Și singură e dusă de-o mână de șireți.

De te-a-nzestrat natura
Cu-atâta minte numai, să poți vedea prostia
Și cruda răutate ce masa o domină,
Nedând nimic pe ele, să faci din ele scară
Spre-a te urca pe dânsa l-avere și mărire,
Prefă-te numai cum că tu prețuiești acele
Mari calități și-alese (numește-le cum vrei),
C-o frază lingusește deșertăciunea lor
Și pe-umeri te vor duce, sacrificând averea,
Viața pentru tine. Dar spune-le adevărul,
Te-or răstigni pe cruce, te-or huidui cu pietre
Și te vei stinge mizer de nimenea jelit.

Se vede

Că nu puteau șireții ca să găsească-n viață
Alt preț decât acela să-și îplinească pofte
Pe seama altor... Apoi este și drept, cuminte,
Ca proști să ducă greul, astuții să domnească...
La ce-ar fi-atuncea lumea în două împărțită?
La ce-ar exista proștii - și iar la ce șireții?
Nu merită nătângii să fie stăpâniți?
Nu vezi că stăpânindu-i le îplinești dorința?
Mai de dorit ce soartă pot ca să aibă-n lume

Decât să-i ducă-n turme sunetul unui nume?
Ei nici nu-s pentru alta decât ca să trăiască,
Să moară întru-mplinirea unei deșertăciuni.
Și-apoi nu vedeți voi
Că ei admiră toate ce le-aduce pieire?
Omoară fericirea unui popor întreg,
Liniștea unui secol și ești numit erou.
Beată de bucurie mulțimea te primește,
Cu lauri te-ncunună... O gintă ce se-nalță
Pe spatele altora e mare - și cu cât
Mai mult se ține-n locu-i prin rău și prin asprime,
Cu-atâta e mai mare. Dreptate-universală
E-aceea ce-o urăște puterea brută. Peste
Tărie nu decide nimic. La bine ne-i putea
S-aduci doi oameni; răul l-urmează întregi popoare;
Căci răul este colțul vieții. Vecinic răul
Întâiul rol îl joacă - e colț în orice cuget,
În oricare voință, în orice faptă mare.
Invidia de pildă e mama egalității,
Și îngrădirea contra răutății reciproce
Dreptate se numește. Cu cât mai răi sunt civii
Cu-atât e mai perfectă dreptatea.
Fiți răi și veți străbate
La țintă-oricât de mare, numai prin răutate!
Fiți răi! și-urmați principiul ce lumea o domină -
Lăsați să creadă alții mai proști ca voi în bine.
De ce n-aveți voi minte? Deschideți ochii voștri,
Vedeți că sfânt și bine sunt numai pentru proști?
De când sunteți în lume, a existat dreptate
Și pentru voi? Dar greul voi numai îl purtarăți,
Voi v-ați hrănit dușmanii, i-ați apărat cu sânge,
În loc de-a sparge capul năpârcii sub picior,
Voi ați crescut-o mare și astăzi vă sugrumă.
Spun popii de-o vecie unde oricare vină
Găsește-a ei osândă și binele răsplata -
Și mii timizi de frică și de-o speranță vană
Trec înșelați pe lângă izvoarele vieții.

Iar dacă nu, lințoliu, piroane de sicriu,

Răsplată sunt virtuții? Răbdarea cine-o are târască-se-nsetat.

Voi sorbiți picătura de timp ce o aveți,

Aici fiți mari, puternici, aci fiți fericiți -

Aici spirit, curajul și pumnii au valoare.

În mână de vei prinde-a istoriei carte

Și dacă tu de frică sau poate de rușine

În faptele ei rele nu vei încifra bine,

Vedea-vei cum sub ochii-ți în plin se desfășoară

Răul și iarăși răul - că vremea se măsoară

După a răutății pășire. Rău și ură

Dacă nu sunt, nu este istorie.

Sperjură, Invidios-avară, de sânge însetată

E omenirea-ntreagă - o rasă blestemată,

Făcută numai bine spre-a domina pământul,

Căci răutății numai îi datorește-avântul

Ce l-a luat pe scara ființelor naturii.

Cine-a văzut vreodată popor de oameni buni

Să fie mare? Dacă e rău, e egoist,

Vrea toate pentru sine, nimica pentru alții;

Dacă trăiește bine, dar fără ca să lase

Ca și-alții să trăiască - e mare. Când un popol

Începe a fi nobil și generos în cuget,

Atunci a lui cădere și moarte sunt aproape,

Căci numai răul are puterea de-a trăi.

Chiar fapta cea mai bună duce la rău. Ea este

Pământ care hrănește sămânța celor rele.

Ai milă

De unul și cu mâna în care i-ai pus pâine

Mâni va ridica piatra, ca el întâi s-arunce

În tine. Dă-i unuia onoare și mărire,

Și va fi cel din urmă spre-a se uita la tine

De-i fi căzut. - Ce plan adânc-șiret!

Cum în sămânța dulce a răului s-a pus

Puterea de viață!

Și mai credeți în bine, în basme de copii!

O, ridicați în suflet gigantici vijelii

Și sfărâmați c-o mândră strigare triumfală

Ordinea cea nedreaptă, șireată, infernală,

Ce proștii și șireții, unii-nșelați, iar alții

Înșelători susțin că de Dumnezeu e pusă

În lume.

O, Satan! geniu al disperării!

Acum pricep eu gându-ți, căci zvârcolirea mării

Trăiește-acum în mine. Pricep gândiri rebele

Când ai smucit infernul ca să-l arunci în stele,
Dezrădăcinași marea ca s-o împrști în soare,
Ai vrut s-arunci în caos sistemele solare. –
Da! ai știut că-n ceruri, răul, nedreptul, tronă,
Că secole nătânge l-adoră, l-încoronă,
Știai c-așa cum este nu poate a fi bine!
Că nu poate nedreptul etern ca să domine.
O! de-aș vedea furtuna că stelele desprinde,
Pe cer talazuri mândre înaltă și întinde,
Și nourii ca sloiuri de gheață aruncate,
Sfărâmându-se de-a sferei castele înstelate –
Cerul din rădăcină nălțându-se decade,
Târând cu sine timpul cu miile-i decade,
Se-nmormântează-n caos întins fără de fine,
Zburând negre și stinse surpatele lumine.
Văd caosul că este al lumilor sicrii,
Că sori mai pâlpâi roșii, gigantice făclii,
Și-apoi se sting. – Nimicul, lințoliu se întinde
Pe spațiuni deșerte, pe lumile murinde!
Văzând risipa, Satan, voi crede c-ai învins!
Căci dacă ești arhanghel al morții cei bătrâne,
Atunci ești drept – căci numai ea este dreaptă-n lume,
Și cei ce o servesc – căci contra orice-n lume
Învinge răutatea – dar contra morții nu.
Fiindcă tina lumii e rea, fiindcă tină
Și praf e universul întreg – fără de vină
Ai căzut, geniu mândru, plin de-ndărătnicie
În spații fără-de margini, în evi de veșnicie!
Vai, soartă blestemată, ce oarbă arunci bobii,
La oricine în lume dai ceea ce nu-i trebui,

Te rog, soartă, mă scapă, de alții nu – de mine.
Atât venin în suflet, și-atât amar în gând,
Încât dac-aș putea-o ca să răsuflu-adânc
Și bine – aș învenina vremea-n care-s osândit
De a trăi.

O, geniu ce pătrunzi
Nemărginirea – iartă c-amărăciunea mea
M-a-nvins! Tu știi să judeci și știi că nefericea
Ades scrintește șirul gândirii și o face
Să meargă tocmai contra la calea ceea care
Ar trebui s-urmeze.
Un orologiu care în loc de-a-mbla-nainte
S-ar târâi-ndărăt. O, nu există crime,
Căci toate, toate-s fapte unei gândiri pe dos,
Unei simțiri perverse, amare...
Taci, taci, suflete mândre, nu răscoli cu-atâta

Grozavă ușurință titanica turbare
Ce-n așchii sclipitoare gândirea mi-o sfarmă
Stinge, puternic Doamne, cuvântul nimicirii
Adânc, demonic, rece, ce-n sufletu-mi trăiește
Coboară-te în mine, mă fă să recunosc
C-a ta făptură slabă-s. Nu mă lăsa să sper
Că liber, mare, mândru prin condamnarea ta
N-oi coborî în iaduri de demoni salutat,
Ca unul ce menitu-i de a le fi stăpân -
Stăpân geniilor pieirii! Ce gând superb! O, nceată,
Inima mea cea stoarsă de-o cugetare beată.
Nu răscoli-n bătaie-ți ruinele sfărmate
A lumii-mi dinăuntru.
Văd cerul, lan albastru sădit cu grâu de stele,
El ne arată planul adâncii întocmele
Cu care-și mișcă sorii. - în sâmburul de ghindă
E un stejar. - Cum dânsul din proprii rădăcini,
Din planul vieții sale ascuns în colțu-obscur
Își crește trunchiul aspru - așa, poporul meu,
În tine e puterea-ți, nălțarea-ți și pieirea-ți.
Eu cred că tot ce este venit de a fi mare

Să-și înăsprească trebui superba rădăcină
Prin viscole turbate, prin arșiță și-ngheț.
Mai tare e-acea stâncă ce a trecut martiră
Prin vijelii mai multe. Popoarele barbare
Ce-au cotropit românii sunt vijelii mărețe,
Turbate, mândre, aspre ca orice vijelie,
Dară și trecătoare ca ele. Iar stejarul
Poporului meu tare ridică ș-azi în vânturi
Întunecata-i frunte și proaspăta lui frunză.
În lume văd popoare cumiți și fericite,
Și mă întreb ce soartă să doresc la al meu?
Și-un gând îmi vine aspru, adânc, fără de milă
Și sfărmat de lume. - Nu, nu! N-aș vrea ca alte
Popoare să mai fie c-al meu - nu merit ele
Să-i semene. Poporu-mi menitu-i ca să fie
Altfel de cumu-s alte. Eu nu cer fericire
Pentru a lui viață. - O, nație iubită!
Vei înțelege doru-mi, vei ști să-l prețuiești?
Voi să te văd, iubito! nu fericită - mare! Decât o viață moartă, un negru vis de jele, Mai bine stinge,
Doamne, viața ginții mele,
Decât o soartă aspră din chin în chin s-o poarte,
Mai bine-atingă-i fruntea suflarea mării moarte!